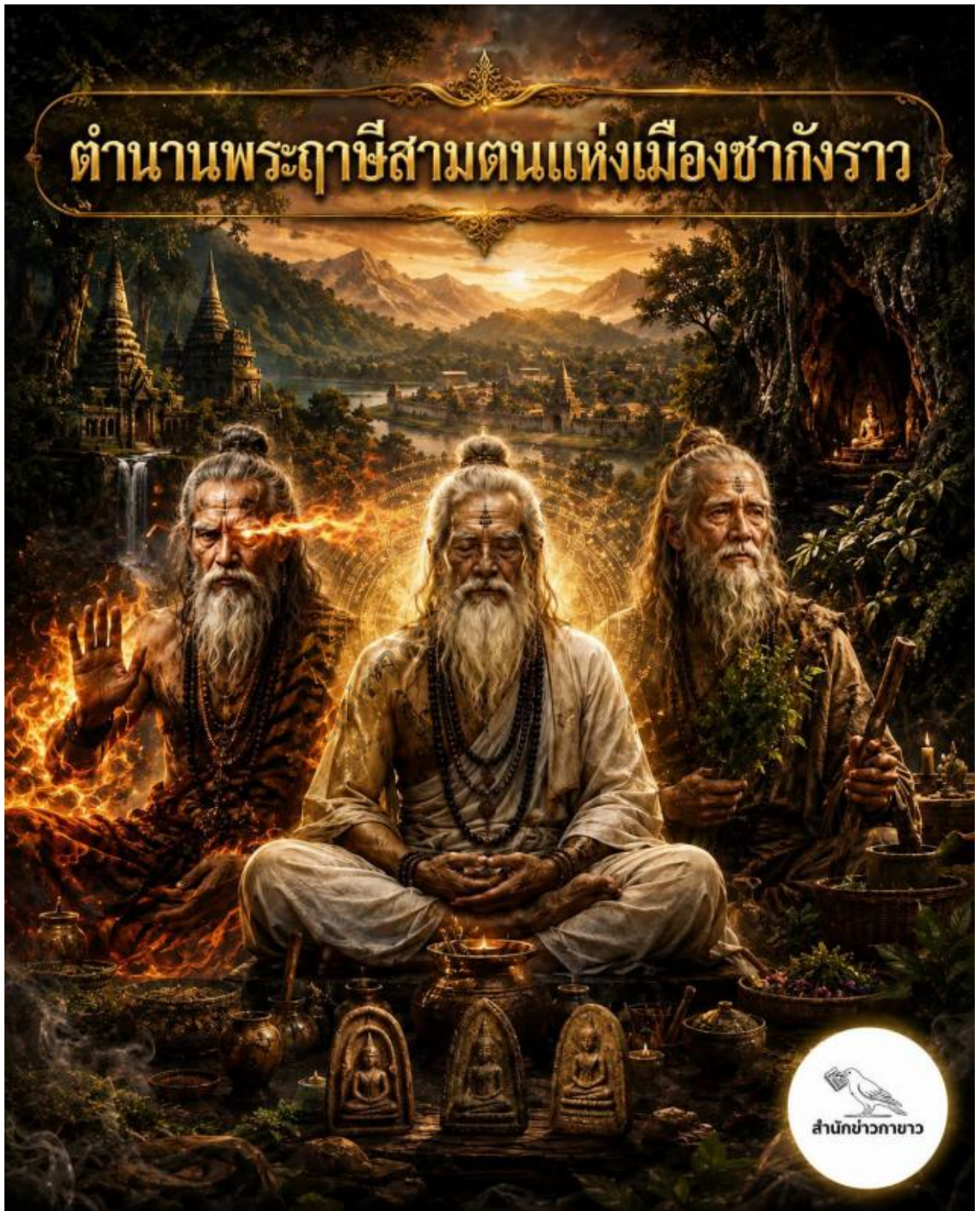

เรื่อง ตำนานพระฤๅษีสามตนแห่งเมืองชากังราว ความเชื่อ คติชน และความสัมพันธ์กับพระกรุกำแพงเพชร

รายละเอียด

พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับตำนานดังกล่าว ได้แก่ เมืองโบราณชากงราวและเมืองโบราณนครชุม ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร อันเป็นแหล่งมรดกทางโบราณคดีที่สำคัญของประเทศไทยในอดีตเมืองกำแพงเพชรมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญของอาณาจักรสุโขทัย ทำหน้าที่ป้องกันการรุกรานจากหัวเมืองฝ่ายเหนือและตะวันตก สภาพภูมิประเทศในอดีตประกอบด้วยป่าไม้หนาทึบ ภูเขา และถ้ำจำนวนมากจึงเอื้อต่อการเป็นสถานที่บำเพ็ญเพียรของพระสงฆ์ฝ่ายอรัญวาสี นักพรต และฤๅษีผู้แสวงหาความสงบวิเวกโดยเฉพาะในเขตอรัญญิกของเมืองโบราณซึ่งเป็นบริเวณที่ตั้งของวัดป่าและสำนักปฏิบัติธรรมจำนวนมากทำให้เกิดเรื่องเล่าเกี่ยวกับฤๅษีและผู้ทรงวิทยาคมแพร่หลายในหมู่ชาวบ้านความเชื่อดังกล่าวมองว่าฤๅษีมิได้เป็นเพียงผู้บำเพ็ญตบะเท่านั้น หากยังเป็นผู้ทรงภูมิปัญญามีความรู้ด้านสมุนไพร การรักษาโรค การพยากรณ์ และการคุ้มครองบ้านเมืองจากภัยอันตรายต่าง ๆ เรื่องเล่าที่ได้รับการกล่าวขานมากที่สุดในท้องถิ่น คือ ตำนานพระฤๅษีสามตนแห่งเมืองชากงราว ประกอบด้วย พระฤๅษีพิราลัย พระฤๅษีตาไฟ และพระฤๅษีตาวัวซึ่งแต่ละตนได้รับการกล่าวถึงในฐานะผู้ทรงคุณวิเศษแตกต่างกันไปพระฤๅษีพิราลัยได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้อาวุโสและเป็นผู้เฒ่าของเหล่าฤๅษีทั้งสาม ท่านได้รับการกล่าวขานว่าเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านสมาธิภาวนาและวิปัสสนากรรมฐาน มีวิชาอาคมแก่กล้าและมักเป็น ผู้ประกอบพิธีกรรมสำคัญของบ้านเมืองตำนานบางสายระบุว่าท่านสามารถคำนวณฤกษ์ยามที่เหมาะสมสำหรับกิจการสำคัญ ตลอดจนมีความสามารถในการพยากรณ์เหตุการณ์ล่วงหน้า พระฤๅษีตาไฟเป็นฤๅษีที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในหมู่ชาวบ้าน ตามตำนานเล่าว่าท่านมีดวงตาอันทรงพลัง เมื่อเพ่งมองสิ่งใดสามารถทำให้เกิดเปลวไฟขึ้นได้อ่านจดกล่าวถูกนำมาใช้ในการปราบภูตผีปีศาจและสิ่งอัปมงคลเรื่องเล่าบางสายยังกล่าวว่าท่านเคยใช้วิชาเพ่งไฟเพื่อป้องกันศัตรูที่เข้ามารุกรานเมืองชากงราวจนได้รับสมญาว่า “พระฤๅษีตาไฟ”

ส่วนพระฤๅษีตาวัวได้รับการกล่าวถึงในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพรและการรักษาโรค ฉายาของท่านมีที่มาแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น บ้างกล่าวว่าท่านมีดวงตากลมโตคล้ายดวงตาของวัวบ้างก็เชื่อว่าท่านมีญาณทิพย์สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ไกลผดุงปกดิบบทบาทสำคัญของท่านคือการเสาะแสวงหาว่านยาและพืชสมุนไพรจากป่าลึกเพื่อนำมารักษาผู้คนและใช้เป็นส่วนประกอบในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ตำนานการสร้างพระกรุกำแพงเพชรหนึ่งในตำนานที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือเรื่องราวที่เชื่อมโยงพระฤๅษีทั้งสามตนเข้ากับการสร้างพระเครื่องเมืองกำแพงเพชรตามคำบอกเล่าสืบทอดกันมา ในช่วงเวลาที่บ้านเมืองเผชิญภัยสงครามและความไม่สงบพระฤๅษีทั้งสามได้ร่วมกันจัดสร้างพระเครื่องขึ้นเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ทหารและประชาชนโดยเริ่มจากการรวบรวมดินศักดิ์สิทธิ์จากสถานที่สำคัญต่าง ๆ ผสมกับเกสรดอกไม้ วนามงคลและพืชสมุนไพรที่เชื่อว่ามีพุทธคุณ จากนั้นจึงประกอบพิธีปลุกเสกเป็นเวลาหลายวันหลายคืนก่อนนำมวลสารมากดลงในแม่พิมพ์จนเกิดเป็นองค์พระหลังจากเสร็จสิ้นพิธีกรรม พระเครื่องส่วนหนึ่งถูกนำไปบรรจุไว้ในกรุวัดสำคัญต่าง ๆ ภายในเมือง ขณะที่อีกส่วนหนึ่งถูกแจกจ่ายให้แก่ทหารและประชาชนเพื่อใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจความเชื่อดังกล่าวทำให้มีการเชื่อมโยง

พระฤๅษีทั้งสามเข้ากับพระกู่กำแพงเพชรที่มีชื่อเสียงหลายพิมพ์อาทิ พระซุ้มกอ พระกำแพงเม็ดขนุน และพระกำแพงเปิดโลกแม้ว่าปัจจุบันจะยังไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถยืนยันได้ว่าพระฤๅษีทั้งสามเป็นผู้สร้างพระดังกล่าวจริง แต่ตำนานนี้ยังคงได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในวงการพระเครื่องและในหมู่ประชาชนทั่วไปตำนานฤๅษีกับการสถาปนาเมืองนอกเหนือจากบทบาทในการสร้างพระเครื่องแล้วยังมีเรื่องเล่าอีกสายหนึ่งที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหล่าฤๅษีกับการก่อตั้งเมืองชากงิ้วโดยเชื่อว่าก่อนที่จะมีการสร้างเมืองนั้น พื้นที่แห่งนี้เคยเป็นป่าดงดิบอันเป็นที่พำนักของนักพรตและฤๅษีมาก่อนเมื่อกษัตริย์หรือผู้ปกครองเดินทางมาสืบสวนพื้นที่เพื่อเลือกชัยภูมิในการสร้างเมืองเหล่าฤๅษีได้พยากรณ์ว่า ดินแดนแห่งนี้จะเป็นปราการสำคัญในการปกป้องอาณาจักรสุโขทัย เปรียบเสมือน

“กำแพงแห่งเพชร” ที่มีความมั่นคงแข็งแกร่งเหนือศัตรูทั้งปวง แม้คำพยากรณ์ดังกล่าวจะเป็นเรื่องเล่าเชิงสัญลักษณ์แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของกำแพงเพชรในฐานะเมืองหน้าด่านที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของอาณาจักรสุโขทัยได้เป็นอย่างดีความเชื่อเรื่องฤๅษียังไม่ละสังขาร อีกหนึ่งความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมท้องถิ่นคือความเชื่อว่าพระฤๅษีบางตนมิได้มรณภาพหรือสิ้นอายุขัยตามปกติหากแต่ได้เข้าสมาบัติอยู่ภายในถ้ำหรือสถานที่เร้นลับ เพื่อดำรงอยู่ในภาวะแห่งฌานสมาบัติและคอยปกป้องรักษาบ้านเมืองเรื่องเล่าลักษณะนี้มักปรากฏในรูปของการพบเห็นชายชราหนุ่มชราเดินอยู่ในป่าลึกการเห็นดวงไฟประหลาดบนยอดเขา หรือการพบแสงสว่างลึกลับในบริเวณถ้ำและป่าโบราณรอบเมืองนครชุมแม้จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ในทางวิทยาศาสตร์แต่เรื่องราวเหล่านี้ยังคงได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาในฐานะส่วนหนึ่งของความเชื่อและจิตวิญญาณของชุมชน

ตำนานพระฤๅษีสามตนแห่งเมืองชากงิ้วเป็นตัวอย่างสำคัญของคติชนพื้นบ้านที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ศาสนา และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เรื่องราวของพระฤๅษีพิราลัย พระฤๅษีตาไฟ และพระฤๅษีตาแวว ไม่เพียงเป็นตำนานที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาวกำแพงเพชรเท่านั้นหากยังเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในคุณธรรม ความเสียสละ ภูมิปัญญาการรักษาโรคและบทบาทของผู้ทรงศีลในการปกป้องบ้านเมืองแม้ว่าหลายส่วนของเรื่องราวจะไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยตรงแต่ตำนานเหล่านี้ยังคงมีคุณค่าในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่ช่วยให้คนรุ่นหลังเข้าใจวิถีคิด ความศรัทธาและโลกทัศน์ของผู้คนในอดีตอันเป็นส่วนหนึ่งของรากเหง้าทางประวัติศาสตร์และจิตวิญญาณของเมืองกำแพงเพชรสืบมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : ฤๅษีสามตน เมืองชากงิ้ว นครชุม พระกู่ กำแพงเพชร

ที่มา : สำนักข่าวกาชา

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วันที่ : 2026-07-15

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2436&code_db=610001&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology